

Meldpunt DBA Stichting ZZP Nederland, 1 juni – 26 augustus 2016.

Stichting ZZP Nederland heeft het Meldpunt DBA ingesteld om informatie te verzamelen over de wijze waarop opdrachtgevers omgaan met de DBA en de gevolgen daarvan voor zzp'ers. Aanleiding daarvoor zijn meldingen, dat opdrachtgevers op grote schaal weigeren om direct zzp'ers te contracteren en ervoor kiezen om hen in te huren via payroll of detachingsbureaus. Als motivering hiervan wordt genoemd het gebrek aan zekerheid dat men kan ontleen aan de DBA en het feit, dat men de informatie over de DBA door het Ministerie als onvoldoende duidelijk ervaart.

Het Meldpunt DBA is bedoeld voor zzp'ers, die een signaal willen afgeven en negatieve ontwikkelingen ten aanzien van het verkrijgen van opdrachten als zelfstandig ondernemer willen melden, zodat duidelijk zal worden hoe de DBA op dit moment in de praktijk functioneert. Daarmee is wellicht verklaard, dat het aantal geschoonde meldingen beperkt is gebleven tot 95, maar dat het al wel gaat om ongeveer 5000 betrokken zzp'ers. De resultaten zijn mogelijk niet representatief, maar geven wel een beeld van de situatie in de praktijk op dit moment: er is een ontwikkeling gaande die een bedreiging vormt voor het ondernemerschap van een aanmerkelijke groep zzp'ers.

Opdrachtgevers

De genoemde opdrachtgevers zijn actief in de meeste sectoren op de arbeidsmarkt. Het betreft grote bedrijven in de bouw, chemie en techniek. Verder zijn genoemd banken en financiële instellingen, ziekenhuizen, hogescholen en universiteiten, gemeenten, woningbouwcorporaties en omroepbedrijven. Ook de creatieve sector wordt genoemd.

Het gaat onder meer om Ballast Nedam, BAM, Volker Wessels, Dura Vermeer, Akzo Nobel, KPN, Philips, Gasunie, ABN AMRO, Rabo, Delta Lloyd, Hanzehogeschool, Hogeschool Utrecht en Rotterdam, NCOI, Universiteiten van Maastricht, ziekenhuizen, de gemeenten Emmen, Almere, Zaltbommel, het Nederlands Symfonie Orkest, de VPRO en nog veel andere opdrachtgevers. Opmerkelijk is dat ook DNB in dit rijtje wordt genoemd.

Deze bedrijven en instellingen hebben te kennen gegeven voortaan geen zzp'ers meer rechtstreeks te willen contracteren, zelfs niet indien er een goedgekeurde modelovereenkomst kan worden gehanteerd. Als motivatie daarvoor krijgen zzp'ers te horen, dat deze bedrijven geen risico wensen te lopen op naheffing of boete, indien naderhand de Belastingdienst de situatie zou interpreteren als een dienstbetrekking. Juist daarover heerst onzekerheid en wantrouwen, gevoed door de uitleg van de Belastingdienst, die men als voorzichtig, vaag en onvoldoende duidelijk ervaart.

Detacheren, uitzenden en payroll

Detachingsbureaus zouden als bemiddelaar in de opdrachtverstrekking kunnen functioneren met een eigen modelovereenkomst in een driehoeksverhouding, maar in de meeste gevallen weigeren opdrachtgevers ook hieraan mee te werken. De angst voor

werkgeversaansprakelijkheid en de onzekerheid over de interpretatie van bijvoorbeeld de gezagsverhouding zorgt ervoor, dat deze opdrachtgevers kiezen voor een uitzendconstructie, waarbij sprake is van Ter Beschikking stellen van Arbeid (TBA) door een uitzendbedrijf, waarbij de zzp'er geen ondernemer meer is, maar uitzendkracht. Een andere vorm is de georganiseerde bv-constructie (DUBV (Uniforce) of ZZP bv), waarbij de zzp'er in dienst treedt van zijn eigen BV. Ook veel gekozen is de Payrollconstructie. In alle gevallen is de zzp'er geen ondernemer meer, maar een slecht betaalde uitzendkracht.

Zelfstandige Ondernemers in de knel

Een veel gehoorde klacht van zzp'ers is, dat de uitwerking van de DBA in de praktijk niet leidt tot verbetering, vereenvoudiging en meer rechtszekerheid. Doordat een aantal grote bedrijven geen vertrouwen heeft in de DBA-systematiek, wil men rechtstreekse contractering mijden en wil men gebruik maken van uitzendconstructies. Een aantal detacherings- en payrollbedrijven heeft de negatieve geruchten ten opzichte van de DBA juist aangewakkerd om zelf te profiteren. ZZP'ers willen als ondernemer zelf onderhandelen met de opdrachtgever en niet afhankelijk zijn van een derde partij. De zzp'er voelt zich echter door de situatie gedwongen om via een uitzendconstructie toch inkomen te verwerven en men betreurt daarbij het verlies van de ondernemersvrijheid ten zeerste. Een citaat: "Ik voel mij steeds minder ondernemer en steeds meer in de tang van uitzendbureaus met rare constructies". ZZP'ers, die tot nu toe succesvol ondernemer waren, verliezen op deze wijze niet alleen de regie over hun werk, maar ook over hun inkomen. In de bemiddelingsconstructies gaat immers de bemiddelaar strijken met een belangrijk deel van het tarief, zodat zzp'ers ook financieel lijden onder deze ontwikkeling.

Een ander fenomeen is, dat opdrachtgevers en zzp-bemiddelaars op voorhand de aansprakelijkheid voor eventueel later opgelegde werkgeversverplichtingen willen verhalen op de opdrachtnemer en dat contractueel vastleggen als vrijwaring voor de opdrachtgever.

Veel zzp'ers ervaren op dit moment, dat de instelling van de wet DBA direct zal leiden tot het verminderen van het aantal opdrachten, doordat opdrachtgevers onzeker zijn geworden en andere wegen zoeken.

Knelpunten en onzekerheden opdrachtgevers

- Gezagsverhouding

Hoe ver strekt de instructiebevoegdheid van de opdrachtgever en waar ligt de scheidslijn met werkgeverschap? Voor zover er geen eenduidige indicaties worden gegeven, nemen veel opdrachtgevers het zekere voor het onzekere en contracteren zij geen zzp'ers meer rechtstreeks.

- Duur van de opdracht en aantal opdrachten per jaar

Door de Belastingdienst wordt hierover niet eenduidig gecommuniceerd. Het aantal opdrachten per jaar is niet relevant en de duur van de opdracht evenmin. Toch wordt hierover verschillend gedacht en geen duidelijkheid verstrekt.

- Gebruik materieel en hulpmiddelen

Dit speelt in verschillende sectoren en ook hier zijn de meningen verdeeld en is er geen eenduidigheid in de communicatie.

- Vrije vervanging of persoonlijke arbeid

De zzp'er die een klus aanneemt, is zelf verantwoordelijk voor de uitvoering en eventuele vervanging. In hoeverre mag de opdrachtgever (kwaliteit)eisen stellen aan die vervanger of zelf in overleg voor vervanging zorgen? Veel zzp'ers worden juist ingehuurd vanwege hun onderscheidende persoonlijke kwaliteiten, maar zijn daarmee nog geen werknemer.

- Black Box: interpretatie van de situatie achteraf

Er is een breed gesignaleerde onzekerheid bij opdrachtgevers aangaande de interpretatie van de praktijksituatie achteraf door de Belastingdienst en de sancties die daarvan het gevolg kunnen zijn. Dat is de belangrijkste reden voor bedrijven om af te haken als opdrachtgever en bemiddelingsconstructies te zoeken. Daarvan zijn zzp'ers de dupe, doordat zij met wurgcontracten worden geconfronteerd, die hun ondernemingsvrijheid beperken of geheel tenietdoen.